

Beleidsplan crisisbeheersing IenW 2022 t/m 2026: Anticiperen en versterken

Het Beleidsplan crisisbeheersing 2022 t/m 2026 van het ministerie van IenW biedt een crisisbeheersingsbeleid op prioritaire dreigingsthema's. Daarnaast beschrijft het maatregelen voor het vergroten van de weerbaarheid en het organisatievermogen van de crisisorganisatie van IenW.

De titel van het beleidsplan, dat tot stand kwam in samenwerking met het IenW-crisisnetwerk, luidt 'Anticiperen en versterken':

- **Anticiperen**, omdat we als crisisorganisatie klaar moeten zijn voor nieuwe crisistypen en dreigingen.
- **Versterken**, omdat we de aanpak van traditionele en nieuwe crisistypen verder gaan optimaliseren.

De vijf prioritaire dreigingsthema's

Op basis van onderbouwend onderzoek zijn een aantal dreigings-thema's als prioritair naar voren gekomen.

1 Cyberdreigingen en digitale ontwrichting

De toegenomen afhankelijkheid, verwevenheid en complexiteit van digitale netwerken gaan gepaard met kwetsbaarheden voor onbedoelde cyberincidenten en voor moedwillige aanvallen. Door de toenemende digitalisering van de maatschappij is het aantrekkelijker voor kwaadwillenden om digitale systemen als doelwit te kiezen.

De maatschappelijke impact kan zeer groot zijn en leiden tot (digitale) ontwrichting van de samenleving. Cyberincidenten kunnen voorkomen op alle IenW-beleidsterreinen. Ook kunnen ze de businesscontinuïteit van het ministerie zelf verstoren. DCC-IenW zet in op verhoging van de cyberweerbaarheid via verschillende trajecten en programma's en trekt hierin samen op met de directie Financiën en Integrale Bedrijfsvoering (FIB), in aansluiting op het CIO-stelsel, en met het directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB).

2 Klimaatverandering en extreem weer

Door klimaatverandering is de verwachting dat extreme weerfenomenen de komende jaren vaker zullen voorkomen. De impact ervan kan groot zijn, vooral als meerdere extremiteiten tegelijkertijd voorkomen (de zogenoemde *perfect storm*). De ontwrichtende effecten kunnen de infrastructuur treffen, en leiden tot een toename in het aantal tijdelijke verstoringen in de bedrijfscontinuïteit, het aantal incidenten en calamiteiten bij onze crisispartners. Hierdoor zal de piketorganisatie bij het DCC en bij de crisiscoördinatoren van de verschillende IenW-onderdelen intensiever worden belast.

In samenwerking met de beleidsdirecties IenW en crisispartners zal het DCC-IenW de gevolgen van klimaatverandering voor de huidige crisisstructuur onderzoeken. Ook onze crisispartners anticiperen. Voorbeeld: de ontwikkeling van het Early Warning Center (EWC) bij het KNMI, om in te spelen op het veranderde weer en de maatschappelijke vraag.

3 Uitval of bedreiging van vitale processen

Bepaalde processen zijn zo essentieel dat uitval of verstoring tot ernstige maatschappelijke ontwrichting leidt en een bedreiging vormt voor de nationale veiligheid: de Nederlandse vitale infrastructuur. Onder verantwoordelijkheid van IenW vallen: drinkwatervoorziening, kerens en beheren waterkwantiteit, de opslag, productie en verwerking van nucleair materiaal, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafwikkeling, vervoer van personen en goederen over de (hoofd)spoorweginfrastructuur, vervoer over het (hoofd)wegennet, grootschalige productie/verwerking en/of opslag van (petro)chemische stoffen en plaats- en tijdsbepaling middels GNSS (Global Navigation Satellite System).

Bij uitval van vitale processen is de kans groot dat meerdere sectoren, veiligheidsregio's en departementen betrokken raken. Uitval van het ene vitale proces kan leiden tot uitval van andere (cascade-effecten). Een goed geprepareerde samenwerking bij crisisbeheersing is dan van groot belang. Daarom zijn er Landelijke Crisisplannen (LCP) vastgesteld, zoals het Landelijk Crisisplan Hoogwater en Overstromingen en het Landelijk Crisisplan Straling. Het DCC-IenW zal in samenwerking met beleidsdirecties het IenW-crisisbeleid waar nodig aanscherpen en ontwikkelen. Ook is het betrokken bij de ontwikkeling van crisisplannen door andere departementen.

4 Verstoring of uitval van satellitnavigatie en ruimteweer

Om de afhankelijkheid van buitenlandse militaire satellitnavigatiesystemen te verminderen, heeft de EU een eigen systeem ontwikkeld onder de naam 'Galileo'. Door natuurlijke en moedwillige oorzaken kunnen satellieten verstoord raken of zelfs uitvallen. De effecten daarvan kunnen beleidsterreinen van IenW en andere departementen raken, omdat het functioneren van veel processen afhankelijk is van navigatiesatellieten.

Een van de natuurlijke oorzaken van satellietverstoringen of -uitval is ruimteweer: de invloed van een veranderend magnetisch veld op de zon op aarde. Hoewel de risico's van ruimteweer worden bepaald door gebeurtenissen met een kleine kans van optreden, kan de impact voor het ministerie groot zijn. Dit alles benadrukt het belang om als ministerie ruimteweer te doorgronden en in beeld te hebben wat de mogelijke impacts zijn, onder andere door kennisopbouw en bewustwording.

5 Dreigingen die voortkomen uit de energietransitie

De ontwikkeling en uitrol van hernieuwbare energiebronnen kan een aantal risico's met zich meebrengen voor de IenW-beleids-terreinen en de uitvoeringsorganisaties. Ten eerste is er aandacht voor de capaciteit van het huidige elektriciteitsnetwerk en de leveringszekerheid bij een mogelijk instabiele toevoer van energie, wanneer verschoven wordt naar meer wind- en zonne-energie.

Ten tweede is er vanuit de incidentbestrijding aandacht voor de veiligheid van nieuwe energiedragers, zoals zonnepanelen en accu's die vlam vatten, maar ook het gebruik van waterstof en ammoniak als energiedragers. De plannen van Kabinet-Rutte IV om twee nieuwe kerncentrales te ontwikkelen, de vestiging van datacentra in Nederland en de inrichting van windmolenparken (op zee) zijn relevant voor de crisisbeheersing en verdienen aandacht.

Maatregelen en organisatorische ontwikkelingen

Naast de prioritaire dreigingsthema's zijn er meerdere maatregelen en organisatorische ontwikkelingen in kaart gebracht die het crisismanagement bij IenW en de weerbaarheid tegen de dreigingsthema's kunnen versterken. Deze maatregelen en ontwikkelingen zijn:

1 Netwerkmanagement

Het succesvol opereren in een crisis zit vaak in de samenwerking met en de kennis over crisispartners; **crisismanagement is netwerkmanagement**.

Organisaties die een rol hebben in crisisbeheersing moeten steeds vaker over geografische, organisatorische, wettelijke en institutionele grenzen heen met elkaar samenwerken. Samenwerking in dergelijke complexe systemen is een kunst, zoals ook de Evaluatiecommissie Wet Veiligheidsregio's (2020) constateerde. Een verhoogde inzet op netwerkmanagement creëert strategisch handelings-perspectief en een verbeterde informatiepositie tijdens crisissituaties. Het DCC-IenW bouwt het netwerkmanagement de komende jaren verder uit, met daarin een mix van elkaar fysiek en online ontmoeten.

2 Informatiemanagement

Zonder kwalitatieve en accurate informatie is er geen goed actueel beeld. Als spin in het web krijgt het DCC-IenW bij grote crises te maken met grote hoeveelheden informatie vanuit verschillende netwerkpartners. Om de informatiestroom beter te structureren wordt landelijk ingezet op digitale processen en bijbehorende middelen, zoals netcentrisch werken. Netcentrisch (samen)werken houdt in dat organisaties gezamenlijk een actueel beeld van de

situatie vormgeven en onderhouden, en op basis daarvan besluiten nemen over de crisisbeheersing. Het komende Knooppunt Coördinatie Regio-Rijk (KCR2) gaat netwerkmanagement en informatiemanagement tussen regio en rijk samenbrengen. Het DCC-IenW is hier goed bij aangesloten.

3 Opleiden, trainen, oefenen (OTO) en kennisontwikkeling

Binnen het OTO-programma is een omslag gemaakt van leren naar presteren. Het gaat hierbij niet alleen om kennis tot je nemen, maar juist het toepassen van de kennis in de praktijk. Daar past zelfregie bij en 'leren wanneer het jou uitkomt'. Het DCC-IenW ontwikkelt een virtueel kennis- en leerplatform, een verbindend netwerk van crisisprofessionals en -teams waar ervaringen, evaluaties en innovaties als vanzelfsprekend worden gedeeld.

Naast de inzet van specifieke opleidingen, trainingen en oefeningen, is er ook behoefte aan kennisontwikkeling die voortvloeit uit de geprioriteerde dreigingsthema's en maatregelen én op het gebied van crisismanagement zelf.

4 Rolverdeling en crisisstructuur

Om toekomstige ongekende crises aan te kunnen en tegelijkertijd ook de traditionele crisistypen van ons ministerie het hoofd te bieden, is een crisisorganisatie nodig die flexibel moet kunnen inspelen op de situatie en de capaciteit heeft om het lang vol te kunnen houden. Juist bij nieuwe crisistypen die zich niet laten aankondigen, moet een balans worden gevonden tussen de duidelijkheid van vooraf vastgestelde afspraken en de flexibiliteit van crisisbeheersing ad hoc. De komende tijd zal het DCC-IenW in samenwerking met de crisispartners de IenW-crisisbeheersing hier verder op doorontwikkelen. Voortvloeiend uit de evaluatie op de Wet Veiligheidsregio's is het 'Programma Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg', gestart. Dit zal leiden tot ontwikkelingen in de organisatie en de wetgeving van de landelijke en de regionale crisis-beheersing. Het DCC-IenW is hier goed bij aangesloten.

5 Crisiscommunicatie

Crisiscommunicatie is een belangrijk onderdeel van de crisisbeheersing. De invloed van sociale media is de afgelopen jaren gegroeid en sociale media zullen een grote rol blijven spelen in crises en crisismanagement.

Er is ook een trend in de samenleving waarbij burgers om meer openheid van de overheid vragen. Er wordt sneller kritiek geuit op onderzoek en beleid. Transparantie is daarom een belangrijk uitgangspunt van de crisiscommunicatie.